

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ**

**Αθήνα, 6-05-2022
Αριθμ. Πρωτ.: 170**

**ΕΙΔΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΛΕΓΧΟΥ
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΨΥΧΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ**
Ταχ. Δ/ση : Αριστοτέλους 17
Ταχ. Κώδικας : 104 33
Πληροφορίες : Ελένη Παπουδάκη
Τηλέφωνο : 2108208822
E-mail: epapoudaki@moh.gov.gr

ΠΡΟΣ :

**1. τον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου,
κ. Βασίλειο Πλιώτα**

Λ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ 121,
Τ.Κ. 11510 ΑΘΗΝΑ

**2. την Πρόεδρο του Αρείου Πάγου,
κα Μαρία Γεωργίου**

Λ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ 121,
ΤΚ 11522 ΑΘΗΝΑ

Αξιότιμε κ. Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου,

Αξιότιμη κα Πρόεδρε του Αρείου Πάγου

ΘΕΜΑ: ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

Όπως γνωρίζετε, οι ψυχικά ασθενείς έχουν θεμελιώδη δικαιώματα τα οποία χρήζουν σεβασμού και προστασίας από όλους. Τα δικαιώματα αυτά απορρέουν από τις Διεθνείς και Ευρωπαϊκές Συμβάσεις Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, το Σύνταγμα και τη νομοθεσία.

Το άρθρο 12 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία του ΟΗΕ, που η Ελλάδα έχει επικυρώσει με νόμο και αποτελεί εσωτερικό μας δίκαιο αυξημένης τυπικής ισχύος (Ν. 4074/2012), ορίζει ρητά ότι τα άτομα με αναπηρία πρέπει να απολαμβάνουν την ικανότητα για δικαιοπραξία σε ίση βάση με τους άλλους, σε όλες τις δραστηριότητες της ζωής τους και ότι από μόνη της η αναπηρία δεν δικαιολογεί τη στέρηση της ικανότητάς τους να λαμβάνουν αποφάσεις ή να συμμετέχουν στη λήψη συλλογικών αποφάσεων. Ιδιαίτερα τα άτομα με αναπηρία που αντιμετωπίζουν εμπόδια έχουν το δικαίωμα να λαμβάνουν κατάλληλη υποστήριξη, ώστε να μπορούν να ασκούν τα δικαιώματά τους (άρθρο 12 παρ 3, Ν. 4074/2012).

Όπως γνωρίζετε, επίσης, στην ισχύουσα νομοθεσία, ο θεσμός της δικαστικής συμπαράστασης ρυθμίζεται στα άρθρα 1666-1688 του ΑΚ και αποσκοπεί, κυρίως, στην προστασία των νομικών συμφερόντων του προσώπου.

Η αναφορά στο νόμο (βλ. ΑΚ 1666, 1) των περιπτώσεων που δικαιολογούν τη θέση προσώπου σε καθεστώς δικαστικής συμπαράστασης είναι περιοριστική και σε καμία περίπτωση ενδεικτική.

Η Ειδική Επιτροπή έχει με εκθέσεις της αποφανθεί επανειλημμένα ως προς το ζήτημα της δικαιοπρακτικής ικανότητας των ψυχικά ασθενών/αναπήρων, που έχουν συμπληρώσει το ηλικιακό όριο της ΑΚ 127, ότι, τα πρόσωπα αυτά διαθέτουν δικαιοπρακτική ικανότητα, ακόμη και αν νοσηλεύονται ή διαμένουν σε Μονάδες Ψυχικής Υγείας (ΜΨΥ) του άρθρου 9, ν. 2716/1999, εφόσον δεν έχουν τεθεί σε καθεστώς δικαστικής συμπαράστασης (βλ. ΑΚ 128 και 1666 επ.).

Η αναχρονιστική αντίληψη ή απαίτηση να τίθενται συλλήβδην όλοι οι ψυχικά ασθενείς (είτε διαβιούν μόνοι ή με την οικογένειά τους είτε διαμένουν σε Μονάδες Ψυχοκοινωνικής Αποκατάστασης (Οικοτροφεία, Ξενώνες, Προστατευμένα Διαμερίσματα) ή ακόμη νοσηλεύονται σε ειδικά ή γενικά Νοσοκομεία και Ιδιωτικές Κλινικές) και πολλώ μάλλον όσοι εξ αυτών λόγω βαριάς διανοητικής ή ψυχικής αναπηρίας με ποσοστό 67% και άνω σε καθεστώς δικαστικής συμπαράστασης με μοναδικό κριτήριο την επίκληση της διάγνωσης της ψυχικής νόσου τους ή της πιστοποίησης των ποσοστών της αναπηρίας τους (λ.χ. 67% και άνω) αντίκειται στο βασικό κανόνα της ΑΚ 1666, 1 και, ως εκ τούτου, είναι μη νόμιμη.

Το κριτήριο δεν μπορεί να είναι απλώς η διάγνωση ή το ποσοστό διανοητικής ή ψυχικής αναπηρίας, αλλά η λειτουργικότητα και ο βαθμός αυτονομίας του ατόμου που καθορίζει την αναγκαιότητα, το είδος και το βαθμό υποστήριξής του στις διάφορες πτυχές της ζωής του και στη διαχείριση της περιουσίας του από κάθε πηγή. Για το λόγο αυτό, στο άρθρο 1676 ΑΚ προκύπτουν οι κάτωθι κατηγορίες :

- Πλήρης στερητική δικαστική συμπαράσταση
- Μερική στερητική δικαστική συμπαράσταση
- Πλήρης επικουρική δικαστική συμπαράσταση
- Μερική επικουρική δικαστική συμπαράσταση
- Συνδυασμός στερητικής και επικουρικής δικαστικής συμπαράστασης

Παρά την ορθότητα του άρθρου 1676 του ΑΚ, που δίνει δυνατότητα εξατομικευμένης επιλογής ανάλογα με την κατάσταση του προσώπου (πχ άνοια, σοβαρή διανοητική αναπηρία) έχει υποπέσει σε γνώση της Ειδικής Επιτροπής κατά τη διερεύνηση αναφορών, αλλά και ερευνητικών δεδομένων σε 4 δικαστήρια της χώρας¹ ότι τα δικαστή-

¹ Το 97,15% των δικαστικών αποφάσεων στην Αθήνα, 92,61% στην Πάτρα σε Ξ. Κοντιάδης, Μ. Μουσμώτη (2014), «Μελέτη Συμβατότητας της Ελληνικής Νομοθεσίας με τη Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία», Ε.Σ.Α.μεΑ.

ρια εκδίδουν σχεδόν αποκλειστικά αποφάσεις πλήρους στερητικής δικαστικής συμπαράστασης, ενώ κατά πάγια πρακτική δεν παρίσταται στη δίκη ο ψυχικά ασθενής ή ανάπηρος. Η πλήρης στερητική δικαστική συμπαράσταση ισοδυναμεί με «αστικό θάνατο», υπό την έννοια ότι το πρόσωπο υποκαθίσταται και θεωρείται εντελώς «ανίκανο» να προβεί το ίδιο σε δικαιοπρακτικές ενέργειες, και οδηγεί στην προσβολή των δικαιωμάτων του, σε διακριτική μεταχείριση και στιγματισμό, καθώς και σε οπισθοδρόμηση των επιτευγμάτων της σύγχρονης ψυχιατρικής επιστήμης.

Η θέση των ψυχικά ασθενών ή αναπήρων σε πλήρη στερητική δικαστική συμπαράσταση έχει σοβαρές επιπτώσεις στη ζωή και υγεία τους. Η Ειδική Επιτροπή έχει διαπιστώσει από αναφορές ότι δικαστικοί συμπαραστάτες α) στερούν το επίδομα ή την αναπηρική σύνταξη από τους δικαιούχους (αριθμ. πρωτ. 46/26-02-2018 Έγγραφο Ειδικής Επιτροπής), β) ενεργούν για λογαριασμό των ψυχικά ασθενών ή αναπήρων, εισάγοντας τους κατόπιν αίτησης σε Ιδιωτικές Ψυχιατρικές Κλινικές για μακροχρόνια περίθαλψη, κατά παράβαση των διατάξεων του Ν. 2071/1992, άρθρα 94 και 95. Τα τελευταία προβλέπουν συγκεκριμένα τους τρόπους εισαγωγής σε νοσηλευτική μονάδα, προϋποθέσεις, συνθήκες και διάρκεια νοσηλείας (αριθμ. πρωτ. 167/ 27-04-2022 Έγγραφο Ειδικής Επιτροπής)

Σε κάθε περίπτωση, ακόμη και όταν ένα πρόσωπο λόγω της κατάστασης της υγείας του ή αναπηρίας του χρειάζεται «πλήρη υποστήριξη, το άτομο που θα την παρέχει θα πρέπει διασφαλίσει ότι τελικά ο υποστηριζόμενος *ασκεί τη δικαιοπρακτική του ικανότητα στον μέγιστο δυνατό βαθμό*, και σε κάθε περίπτωση σύμφωνα με τις πραγματικές επιθυμίες του».

Για όλους τους παραπάνω λόγους, επειδή η εφαρμογή του θεσμού της δικαστικής συμπαράστασης παραβιάζει εμπράκτως τα δικαιώματα των ψυχικά ασθενών ή αναπήρων παρακαλούμε για τις δικές σας ενέργειες και οδηγίες προς τις Εισαγγελίες και τα Πρωτοδικεία της χώρας.

Για την Ειδική Επιτροπή

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΜΑΡΙΑ ΜΗΤΡΟΣΥΛΗ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΝΟΜΗ:

- 1. Γραφείο κας Υφυπουργού Υγείας,**
- 2. Δ/νση Ψυχικής Υγείας**
- 3. Αυτοτελές Τμήμα Προστασίας Δικαιωμάτων
Ληπτών Υπηρεσιών Υγείας**

